

Tema mjeseca:

Razvoj govora djece predškolske dobi

Govor je viša psihička aktivnost čovjeka koja mu omogućuje da pomoću sustava znakova i simbola priopćava svoja znanja, osjećaje, potrebe i mišljenje drugim ljudima. Osnovni simboli u ljudskom govoru su riječi, a njegova najvažnija funkcija je komunikacija.

Jezični razvoj je proces, jednako kao spoznajni, emocionalni ili socijalni razvoj. To znači da je određen prepoznatljivim razvojnim obrascima koji se pojavljuju u očekivanim razdobljima. Taj je proces također značajno određen i individualnim obilježjima, što znači da ne teče kod sve djece jednakom brzinom i na isti način. Jezični razvoj započinje prije djetetova rođenja već u preporodnom razdoblju i traje cijeli život.

Osjetljivo razdoblje za usvajanje govora je u ranom djetinjstvu. Važno je da u tom osjetljivom periodu dijete ima adekvatnu socijalnu stimulaciju jer će samo tako doći do korištenja njegovih urođenih mogućnosti i s time do razvoja govora. U periodu od 2. do 12. godine života mozak ima najbolje mogućnosti za fleksibilnu organizaciju mnogih kognitivnih funkcija, osobito onih koje su povezane s govorom. Nakon tog perioda, ta fleksibilnost mozgovne reorganizacije postupno opada.

Razvoj govora teče u nekoliko vidova:

- 1.glasovni (fonološki) razvoj
- 2.rječnički (semantički) razvoj
- 3.razvoj gramatike
- 4.komunikacijski razvoj
- 5.razvoj znanja o govoru (metalingvistička svijest)

Govorni razvoj može se pratiti preko dva osnovna razdoblja:

- **predverbalno**- od rođenja do prve smislene riječi
- **verbalno**- od prve smislene riječi do automatizacije govora i dalje

U predverbalnom razdoblju stvaraju se važni preduvjeti za kasniji razvoj govora i jezika.

U prva dva mjeseca života dojenče se glasa krikom, plačem i nekim fiziološkim zvukovima. Prvo glasanje je spontano, refleksno i odraz je fiziološkog stanja dojenčeta. Ono u sebi nema komunikacijske usmjerenosti, ali ga okolina počinje brzo shvaćati kao signale djetetova osjećanja. Na taj način između djeteta i njemu bliskih osoba počinje se uspostavljati rana emotivna komunikacija za koju se smatra da je jedna od najvažnijih pretpostavki za zdrav govorni kao i opći razvoj djeteta.

Već tijekom drugog mjeseca dijete počinje spontano proizvoditi jednostavne vokalne zvukove, artikulacijski prilično neodređene, time započinje faza gukanja. Ali ubrzo, gukanje će se početi mijenjati pod utjecajem

okoline. Kada roditelji, govorno reagiraju na gukanje, najčešće uz smiješak i oponašanje, dijete će vrlo rano više gukati u njihovoj nazočnosti. Rane interakcije dojenčeta i roditelja, tijekom kojih roditelji oponašanjem odgovaraju na gukanje, pa zatim zastanu i slušaju dok dojenče guče, pridonose da se u djeteta rano razvija svijest o izmjeni redoslijeda kao načina verbalnog odnosa s drugim ljudima.

Oko 6 mjeseca započinje faza slogovanja, dojenče počinje oponašati glasove iz svoje okoline i sve je više komunikacijski usmjereno prema njoj.

Prve riječi sa značenjem nastaju između 12. i 18. mjeseca, time počinje verbalno razdoblje u razvoju govora. Prve riječi su obično dvosložne, po vrsti imenice, a po sadržaju mogu činiti cijele iskaze uz mijenjanje značenja, ovisno o situaciji u kojoj su upotrijebljene.

Potkraj 2. godine dijete oblikuje svoju **prvu rečenicu**, najčešće od dvije riječi. Od pojave prve rečenice počinje savladavanje gramatike i naglo napredovanje u razvoju govora. Već s **oko tri i pol godine dijete** u govoru rabi sve vrste riječi, ima rečenicu od tri i više riječi, dobro vlada osnovnim govornim disanjem i primjenjuje glavninu gramatičkih pravila, tako da s pravom možemo reći da je u toj dobi savladalo osnovu materinskog jezika.

Često se kao roditelji pitamo je li govor našeg djeteta pravilan i kada bi se određeni glasovi trebali pojaviti ? Evo primjera u kojoj dobi bi se trebao pojaviti određeni glas.

Dob pojave standardnog izgovora glasova (u godinama):

1-2	2-3	3,5 – 4,5	4,5- 5
A,O,E, P,B	I,U, F,V,T,D,N,NJ, M,K,G,H,J	S,Z,C,Š,Ž, L,LJ	Č,Ć,DŽ,Đ, R

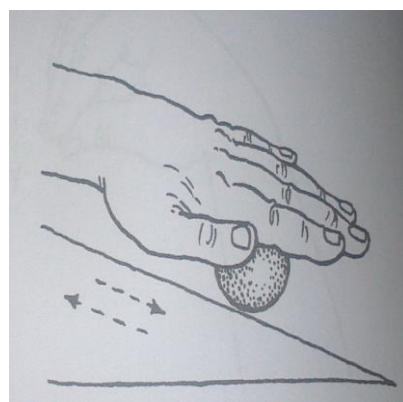
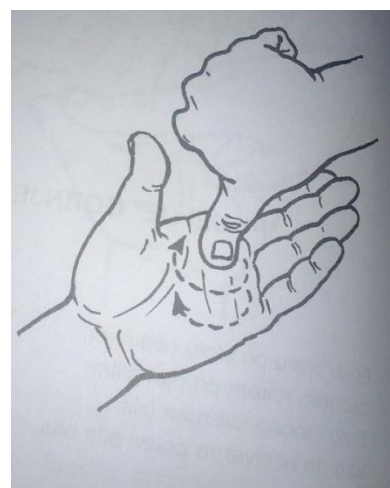
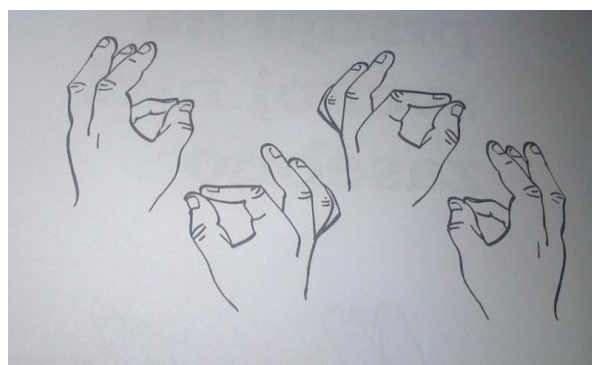
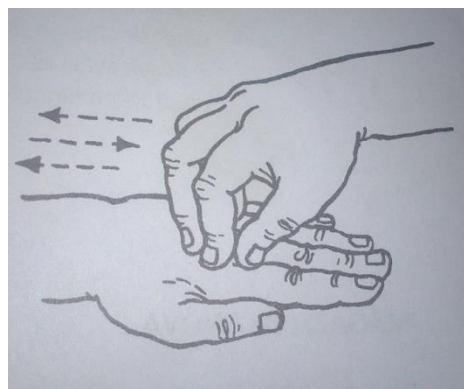
Povezanost fine motorike ruku s razvojem govora

Znanstvenici koji proučavaju razvoj dječjeg živčanog sustava, a posebice razvoj govora, otkrili su veliko stimulativno značenje funkcije ruku. Zašto si osoba koja u trenutku ne nalazi potrebnu riječ, često pomaže gestama? I obrnuto: zašto dijete dok crta, nesvjesno plazi jezik? Fiziolozi su dokazali da razina razvijenosti dječjeg govora izravno ovisi o stupnju formiranosti finih pokreta prstiju ruku. Tako je otkrivena slijedeća zakonitost: **kada razvoj pokreta prstiju odgovara dobi, razvoj govora je također normalan.** Kada razvoj fine motorike zaostaje, zaostaje i razvoj govora. Što su djetetovi prstići aktivniji, to se bolje ostvaruje njegov govorni, emocionalni i intelektualni razvoj.

Jednostavni pokreti prstiju pomažu uklanjanju napetosti ne samo u rukama, već i u govornim organima- u usnama i jeziku. Igre s prstićima čine dijete općenito opuštenijim, emocionalno i mentalno.

Vježbe prstićima potrebno je započeti od najranijeg djetinjstva. Blago mirovanje, masiranje i razgibavanje prstića možemo raditi već šestomjesečnoj bebi. Obratite pažnju na to kako dijete manipulira prstima i ovladava jednostavnim, ali životno važnim vještinama- kako drži žlicu, šalicu, olovku; kako pere ruke i lice, veže vezice na cipelama i zakopčava košulju.

VJEŽBE ZA RAZVOJ FINE MOTORIKE PRSTIJU

VJEŽBE ZA RAZVIJANJE ARTIKULACIJSKIH ORGANA

Ja sam ....

MACA koja pije mlijeko iz zdjelice

- pokreti jezika iznutra prema van, ruke su u položaju zdjelice, brada iznad

MACA koja se oblizuje

- vrhom jezika kružimo oko ruba usana gore pa dolje

PAS koji žvače veliku kost

- ruke 'drže' kost, usta "mljackaju" i rade kružne pokrete vilicom

ŽABA koja napuhuje debele obraze

- napetost u obrazima i ispuhati zrak van (može i rukom)

RIBA koja šalje pusu

- usnice su čvrsto stisnute, obrazi uvučeni, dajemo pusu

ZMIJA koja vijuga i sikće

- progutamo slinu, stisnemo zubiće i proizvodimo snažno SSSS
- udah na nos, izdah kroz zubiće

MUHA zujalica

- isti položaj kao i za zmiju, proizvodimo zvučno "zzzz"

SOVA na grani

- ruke oko usana, hukćemo "hu huuuu hu huuu"

VJETAR koji puše kroz lišće i šušti

- usta skupljena, vrh jezika podignut iza gornjih zubića, proizvodimo 'ŠŠŠŠŠ'

MEDO KOJI SPAVA ZIMSKI SAN

- oponašamo hrkanje medvjeda, dlan je na vratu

MEDO KOJI GRGLJA VODU

- Oponašamo grgljanje vode uz zabacivanje glave prema iza

PTICA- pjeva s jezikom na usnama "lalalalal"

SAVJETI...

Kako biste osigurali optimalan razvoj govora vašeg djeteta, neprestano i strpljivo govorite s djetetom, uz davanje mogućnosti da i ono što više priča i odgovara na pitanja, pritom ga pažljivo slušajte; podržite ga i hrabrite na verbalizaciju.

Služite se složenim govornim obrascima koji sadrže obrazloženje zahtjeva, referiranje na prošlost i budućnost, proširenje konkretnog primjera na opću pojavu.

Budite tolerantni prema pogreškama u izgovoru, ne opominjite, već mu pružite ispravan govorni model.

Listajte i gledajte slikovnice s djetetom uz čitanje i poslije čitanja teksta. Potičite dijete da prema slici samo nadopunjava priču svojim riječima i daje svoja tumačenja.

Omogućite socijalne kontakte s drugom djecom i odraslima, uz stvaranje situacija i prilika u kojima će dijete što više glasno govoriti: dramatizacije, igre uloga, prepričavanje priča i događaja, pjesmice, zagonetke i sl.

Obilje raznih logoritmičkih igara, pjesmica, vježbi za razvoj fine motorike možete pronaći u knjizi: „Govor, ritam, pokret,,; I. Hreljević i I. Posokhove.

Kao pomoć pri radu na razvijanju pravilnog izgovora preporučamo: I. Posokhova: „Izgovor: kako ga poboljšati,,